

УДК 349.3

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.2.20>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГРОШОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ЕТАПИ РОЗВИТКУ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

Малюга Л.,

*докторка юридичних наук, доцентка,
завідувачка кафедри цивільно-правових дисциплін
Національної академії Служби безпеки України
ORCID: 0000-0002-0523-221X
e-mail: lesya_maluga@ukr.net*

Малюга Л. Правове регулювання грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України: етапи розвитку та сучасний стан.

У науковій статті здійснено всебічний комплексний аналіз правового регулювання грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України. Охарактеризовано нормативно-правові акти, які були прийняті з моменту здобуття Україною незалежності і понині. Деталізовано ретроспективу розвитку соціального законодавства у даній сфері. Розкрито специфіку та значення кожного нормативно-правового акту, що стосується грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України. Окреслено основні правові норми у даній царині. На основі аналізу сформульовано перелік етапів розвитку правового регулювання грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України та почергово визначено їх специфіку у контексті трансформацій соціального законодавства і безпекової політики держави. Констатовано, що належний рівень оплати військової служби в СБУ не зводиться виключно до компенсації виконаних завдань. Він виступає безпосередньо мотиваційним чинником, що здатен залучати висококваліфіковані кадри й утримувати їх на тривалій перспективі. Резюмовано системний перелік ключових особливостей правового регулювання у досліджуваній сфері та конкретизовано їх сутність. Встановлено, що належне грошове забезпечення військовослужбовців СБУ формує відчуття соціальної захищеності, забезпечує стабільність, сприяє їх професійному зростанню, знижує рівень плинності кадрів. У сукупності це безпосередньо впливає на якість виконання завдань із протидії загрозам державі, особливо в умовах воєнного стану. За результатами дослідження підсумовано, що сучасний стан правового регулювання грошового забезпечення військовослужбовців СБУ можна охарактеризувати як перехідний, в якому відбувається постійна адаптація нормативної бази до нових викликів (війни, гібридних загроз, необхідності більш тісної взаємодії з іншими силовими структурами) та залишається потреба у систематизації та кодифікації величезної кількості актів, які часто змінюють одне одного, що може спричиняти певну невизначеність і правові колізії.

Ключові слова: грошове забезпечення, військовослужбовці, Служба безпеки України, соціальне законодавство, соціальний захист, винагорода, надбавка, премія.

Maliuha L. Legal regulation of monetary support for military personnel of the Security Service of Ukraine: stages of development and current state.

In the scientific article a comprehensive analysis of the legal regulation of the monetary support of military personnel of the Security Service of Ukraine is provided. The regulatory legal acts that have been adopted since Ukraine gained independence and to the present day are characterized. A detailed retrospective of the development of social legislation in this area is provided. The specifics and significance of each regulatory legal act concerning the monetary support of military personnel of the Security Service of Ukraine are disclosed. The main legal norms in this area are outlined. Based on this, a list of stages in the development of the legal regulation of the monetary support of military personnel of the Security Service of Ukraine is formulated and their specifics are sequentially determined in the context of transformations of social legislation and the security policy of the state. A systematic

list of key features of legal regulation in the area under study is also summarized and their essence is specified. It has been established that proper financial support for SBU servicemen creates a sense of social security, ensures stability, promotes their professional growth, and reduces staff turnover. Taken together, this directly affects the quality of tasks performed to counter threats to the state, especially in martial law. According to the results of the study, it was concluded that the current state of legal regulation of monetary support for SBU servicemen can be characterized as transitional, in which the regulatory framework is constantly adapting to new challenges (war, hybrid threats, the need for closer interaction with other law enforcement agencies) and there remains a need to systematize and codify a huge number of acts that often replace each other, which can cause some uncertainty and legal conflicts.

Key words: monetary support, military personnel, Security Service of Ukraine, social legislation, social protection, remuneration, allowance, bonus.

Постановка проблеми. Актуальність проблематики правового регулювання грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України зумовлена комплексом чинників, що одночасно стосуються національної безпеки, соціальної справедливості й ефективної реалізації конституційного обов'язку держави щодо гарантування захисту своїх громадян. Сучасні виклики в умовах воєнного стану та зростаючих загроз територіальній цілісності України вимагають посиленої уваги до переосмислення специфіки соціальної безпеки військовослужбовців Служби безпеки України, які виконують особливу роботу спрямовану на захист Вітчизни, а тому і правового підґрунтя їх грошового забезпечення. Належне й ефективне правове регулювання оплати військової праці відіграє ключову роль у забезпеченні належного рівня соціального захисту військовослужбовців Служби безпеки України, їх мотивації та бойової готовності, що безпосередньо впливає на обороноздатність і безпеку нашої держави.

Особливості правового регулювання грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України формуються під впливом міжнародних стандартів соціальної підтримки військовослужбовців та соціально-економічних реалій. На сучасному етапі розвитку держави, коли загалом соціальний захист підлягає оновленню з огляду на євроінтеграційні прагнення України, виникає нагальна потреба переосмислення чинного соціального законодавства, що регулює питання грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України. Недостатня чіткість і колізійність правових норм, застарілий підхід до системи нарахувань та пільг, а також недостатня адаптація до сучасних економічних умов можуть призвести до зниження рівня соціального захисту військовослужбовців, що може негативно вплинути на зниження якості виконання службових завдань і на довіру до держави в цілому.

Стан опрацювання проблематики. Тематика правового регулювання грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України тією чи іншою мірою була предметом дослідження ряду науковців, серед яких доцільно назвати наступних: О.В. Андрійчук, В.М. Андріїв, В.В. Біліченко, М.І. Бондарук, О.П. Бортник, В.С. Венедіктов, О.М. Глушко, В.В. Гончарук, І.О. Гуменюк, О.Ю. Дрозд, М.І. Іншин, Г.А. Капліна, М.М. Клемпарський, В.Л. Костюк, Л.В. Котова, О.В. Лавріненко, О.А. Логінов, К.Ю. Мельник, О.В. Москаленко, В.Й. Пашинський, П.Д. Пилипенко, О.П. Сайнецький, Д.І. Сіроха, С.М. Синчук, А.В. Скоробагатько, О.В. Тищенко, О.В. Удовенко, Б.Б. Умасєв, В.М. Циганок, Г.І. Чанишева, В.І. Щербина, О.М. Ярошенко та ін. Після початку повномасштабного вторгнення РФ та збільшення значимості військовослужбовців у захисті національної безпеки держави та обороноздатності України, стрімко актуалізувались дослідження забезпечення соціального захисту громадян України, які перебувають на військовій службі, а також членів їх сімей у період воєнного стану [1, 2, 3, 4, 5]. Раніше автором публікації було досліджено форми і способи соціального захисту військовослужбовців в Україні [6] та захист їх прав в умовах воєнного стану [7]. Широкий спектр вказаних вчених вказують на можливість їх використання в якості теоретичної основи для формування актуальної наукової думки стосовно особливостей правового регулювання грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України.

Проте, не применшуючи значущості наукових праць вітчизняних науковців, доцільно зазначити, що вони присвячені соціальному захисту військовослужбовців загалом, а питання правового регулювання грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України (далі – СБУ) розглядалося ними фрагментарно та поверхнево, що й обумовлює актуальність обраної проблематики та необхідність здійснення комплексного дослідження.

Метою дослідження є аналіз розвитку та характеристика особливостей правового регулювання грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України.

Виклад основного матеріалу. У доктрині права соціального забезпечення під поняттям «грошове забезпечення» розуміють долю національного доходу, яку в грошовій формі отримують військовослужбовці для задоволення своїх матеріальних і культурних потреб з урахуванням особливостей військової служби та порядку її проходження різними категоріями військовослужбовців [8, с. 197]. Відповідно до наведеної позиції, грошове забезпечення розглядається в широкому економічному контексті як частка перерозподілу суспільних ресурсів з однієї сторони, а з іншої – чітко вказує на соціальне призначення цих коштів, наголошуючи на культурних та матеріальних запитах військових. Тобто, це означає, що держава, перерозподіляючи національний дохід, виконує свій конституційний обов'язок, спрямований на підтримку осіб, які несуть службу, пов'язану з підвищеними ризиками для життя та здоров'я.

Оскільки військовослужбовці є працівниками з особливим правовим статусом, то основу їх соціальної безпеки складає саме грошове забезпечення як основне джерело доходу, яке задовольняє особисті потреби та можливість утримання членів їх сімей [1, с. 16]. На сьогодні науковцями під поняттям «грошове забезпечення військовослужбовців» розуміють «гарантовану державою форму винагороди військовослужбовця достатнього рівня, що обчислюється у грошовому виразі в межах асигнувань, передбачених у кошторисі на грошове забезпечення, з урахуванням умов проходження військової служби, посади, військового звання, кваліфікації, наукового ступеня і вченого звання військовослужбовця» [9, с. 57]. Таке бачення можна розглядати як багатоаспектне, оскільки воно охоплює не економічні та юридичні моменти, а також демонструє зв'язок грошового забезпечення з інтелектуальним та професійним розвитком військовослужбовця. Подібним чином вітчизняні науковці розкривають юридичну природу грошового забезпечення як «систему фінансових стимулів гарантованих державою, що отримують військовослужбовці для задоволення своїх матеріальних та культурних потреб згідно з кількістю і якістю праці, з урахування особливостей військової служби і порядку її проходження різними категоріями військовослужбовців» [10, с. 67]. В свою чергу, М.М. Постернак вважає, що відповідне забезпечення є «платою, яку військовослужбовці отримують за свою службу» [11], думку якого ми поділяємо.

З моменту здобуття незалежності Україною грошове забезпечення військовослужбовців уперше було врегульовано у 1991 році в Законі України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей». Статтею 9 встановлено, що держава гарантує військовослужбовцям достатнє грошове забезпечення в обсязі, що відповідає умовам військової служби та стимулює закріплення кваліфікованих військових кадрів. Також передбачено, що до складу грошового забезпечення входять: посадовий оклад, оклад за військовим званням; щомісячні додаткові види грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, винагороди, які мають постійний характер, премія); одноразові додаткові види грошового забезпечення. Більше того, наголошено, що грошове забезпечення визначається залежно від посади, військового звання, тривалості, інтенсивності та умов військової служби, кваліфікації, наукового ступеня і вченого звання військовослужбовця. На доповнення цьому, у даній статті міститься ряд положень, які визначають порядок та специфіку регулювання виплат військовослужбовцям. Крім того, ст. 10-1 стосується збереження грошового забезпечення під час щорічної основної та додаткової відпусток та інших видів. У ст. 16 передбачено «одноразову грошову допомогу у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві» [12].

У контексті конкретизації військовослужбовців СБУ, то окрім загальної статті 9, безпосередньо увагу приділено лише в пункті 7 статті 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей». Так, ним передбачено, що військовослужбовці, які мають вислугу на військовій службі 20 років і більше та потребують поліпшення житлових умов, мають право на одержання кредитів на індивідуальне житлове будівництво або придбання приватного жилого будинку (квартири) на строк до 20 років з погашенням загальної суми та відсоткових ставок за кредитами за рахунок коштів, призначених у державному бюджеті на утримання Збройних Сил України, Служби безпеки України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань. Зазначений кредит надається військовослужбовцю тільки один раз протягом усього часу проходження ним військової служби [12]. Все ж, дане питання

стосується напряму не грошового, а саме житлового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України.

Питання щодо грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України законодавцем урегульовано у статті 30 Закону України «Про Службу безпеки України». У ній передбачено, що форми і розміри грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України встановлюються законодавством та повинні забезпечувати достатні матеріальні умови для комплектування Служби безпеки України якісним складом військовослужбовців, враховувати характер, умови роботи, стимулювати досягнення високих результатів у службовій діяльності [13]. Таким чином, належний рівень оплати служби не зводиться виключно до компенсації виконаних завдань. Він виступає безпосередньо мотиваційним чинником, що здатен залучати висококваліфіковані кадри й утримувати їх на тривалій перспективі. Наведена нами норма задає загальні орієнтири для формування правового механізму, що охоплює економічну складову (гідну оплату праці) і водночас відображає специфіку військово-службової діяльності, зокрема її ризики, навантаження та професійні вимоги. Крім того, потрібно акцентувати увагу на тому, що соціальне законодавство, яке конкретизує цю статтю, має враховувати численні фактори: від посадового рівня та особливостей службових завдань до ризиків і специфіки різних напрямів діяльності СБУ. Таким чином, правове регулювання даної сфери сформовано багаторівневою системою, де особливе вагоме місце посідають постанови Кабінету Міністрів України та накази центрального управління Служби безпеки України.

Так, вперше детально питання грошового забезпечення військовослужбовців СБУ було врегульовано постановою Кабінету Міністрів України «Про упорядкування структури та умов грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб» від 7 листопада 2007 року [14]. Нею було встановлено надбавку за виконання особливо важливих завдань під час проходження служби військовослужбовцям Служби безпеки України, які безпосередньо здійснюють заходи, пов'язані з виконанням завдань державної безпеки у розмірі до 100 відсотків посадового окладу з урахуванням окладу за військовим (спеціальним) званням та надбавки за вислугу років. Порядок та умови виплати такої надбавки визначалися залежно від якості, складності, обсягу та важливості виконуваних завдань. У разі несвоєчасного або низькоякісного виконання завдань надбавка скасовувалася або розмір її зменшувався. Крім того, згідно даного нормативно-правового акту передбачалася надбавка за знання та використання іноземної мови військовослужбовцям Служби безпеки України, які займають посади, пов'язані з необхідністю знання та використання іноземної мови, а саме: однієї західноєвропейської – у розмірі 10 відсотків, двох і більше – 25; однієї східної, угро-фінської або африканської – 15, двох і більше мов, одна з яких східна, – 35 відсотків посадового окладу з урахуванням окладу за військовим званням. Окрім цього, у додатках до цієї Постанови Кабінету Міністрів України містилася схема посадових окладів осіб офіцерського складу органів СБУ, де у відповідності до посади встановлювався конкретний розмір посадового окладу. Найнижчий рівень грошового забезпечення був у оперуповноважених регіональних органів та органів військової контррозвідки, що становив 1000 грн. Найвищий – у начальників департаменту центрального управління, який становив 2140 грн. Також було передбачено серед додаткових видів грошового забезпечення військовослужбовців СБУ надбавку курсантам і слухачам навчальних закладів Служби безпеки України.

Наступний нормативно-правовий акт датується 9 березня 2016 року і ним є наказ центрального управління Служби безпеки України «Про затвердження Порядку виплати винагороди військовослужбовцям Служби безпеки України за безпосередню участь у воєнних конфліктах, в заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації чи в антитерористичній операції, інших заходах в умовах особливого періоду» [15]. У даному Порядку передбачено додаткове збільшення винагороди військовослужбовця СБУ на 1000 гривень за кожен день безпосередньої участі у бойових діях.

30 серпня 2017 року було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб» [16], якою було скасовано чинність Постанови Кабінету Міністрів України «Про упорядкування структури та умов грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб» від 7 листопада 2007 року. Нею було встановлено схему тарифних розрядів за основними типовими посадами осіб офіцерського складу Служби безпеки, що є важливою складовою у формуванні системи грошового забезпечення, яка ґрунтується на тарифно-о-

кладній моделі. Дана модель, яка чинна нині, дозволяє забезпечити структурну диференціацію винагороди відповідно до рівня відповідальності, ієрархічного статусу та функціонального навантаження військовослужбовців Служби безпеки України.

Після повномасштабного вторгнення РФ уже 28 лютого 2022 року було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану», якою встановлено, що на період воєнного стану військовослужбовцям Служби безпеки України, які беруть безпосередню участь у бойових діях або здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, перебуваючи безпосередньо в районах їх здійснення, на тимчасово окупованій російською федерацією території України, на території між позиціями сил оборони та позиціями військ держави-агресора, на території держави-агресора, щомісяця виплачується додаткова винагорода у розмірі 100 000 гривень в розрахунку на місяць пропорційно часу участі у таких діях та заходах. У разі виконання бойових (спеціальних) завдань під час ведення бойових (спеціальних) дій на лінії бойового зіткнення з противником на відстані виконання бойових (спеціальних) завдань військовою частиною (підрозділом, зокрема зведеним) першого ешелону оборони або наступу (контрнаступу, контратаки) до ротного опорного пункту включно, а також на тимчасово окупованій російською федерацією території України, на території між позиціями сил оборони та позиціями військ держави-агресора в районах ведення воєнних (бойових) дій та на території держави-агресора військовослужбовцям додатково виплачується одноразова винагорода в розмірі 70 000 гривень за кожні 30 днів (сумарно обчислених) виконання таких завдань [17]. Наведена постанова стала правовою відповіддю держави на безпрецедентні виклики, пов'язані з воєнною агресією та необхідністю посилення мотивації та соціального захисту і безпеки сил оборони.

31 січня 2023 року наказом центрального управління Служби безпеки України «Про затвердження Порядку здійснення деяких виплат військовослужбовцям Служби безпеки України під час дії воєнного стану» було встановлено чіткий механізм та порядок здійснення додаткових виплат військовослужбовцям СБУ, що сприяло прозорості та передбачуваності грошового забезпечення в умовах воєнного стану [18]. Наказ гармонізував внутрішні нормативні акти СБУ з чинним законодавством України, зокрема з постановами Кабінету Міністрів України, що регулюють питання грошового забезпечення військовослужбовців під час воєнного стану. Основною його особливістю було те, що на відміну від загальних постанов, які охоплювали широкий спектр військовослужбовців різних відомств, даний наказ був спрямований виключно на регулювання виплат для персоналу СБУ, враховуючи специфіку їхніх завдань та функцій. На даний час він втратив чинність на підставі прийняття у цьому ж році 5 вересня нового наказу центрального управління Служби безпеки України «Про затвердження Порядку виплати військовослужбовцям Служби безпеки України винагород, передбачених постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану» [19]. Ці зміни стосувалися уточнення порядку та розмірів виплат військовослужбовцям СБУ під час воєнного стану. Специфікою даного Порядку є те, що він більш детально визначає категорії військовослужбовців СБУ, які мають право на додаткові та одноразові винагороди, зокрема, залежно від характеру та місця виконання бойових (спеціальних) завдань. У відповідності до нього надано більш детальний перелік бойових (спеціальних) завдань, виконання яких дає право на отримання додаткових винагород. Це включає, зокрема, протидію розвідувально-підривній діяльності, проведення оперативно-розшукових та контррозвідувальних заходів, а також забезпечення державної безпеки в районах ведення бойових дій.

На підставі наведеного вище, можна виокремити такі основні етапи формування правового регулювання грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України:

1) етап становлення законодавчих основ (1991–2007 роки) – даний період ознаменувався прийняттям загальних нормативних актів, які встановили основоположні принципи соціального захисту та грошового забезпечення військовослужбовців СБУ (і закінчився прийняттям Постанови Кабінету Міністрів України «Про упорядкування структури та умов грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб»);

2) етап нормативного структурування та функціонального розмежування виплат військовослужбовцям СБУ (2007–2017 рр.) – у цей період врегульовано структуру грошового забезпечення

СБУ (надбавки за особливо важливі завдання, знання іноземних мов тощо). Зокрема, у зв'язку із загостренням ситуації на Сході України та веденням АТО (ООС), акцент зроблено на додаткових виплатах за участь у бойових діях;

3) військово-адаптаційний етап (2017 р. – донині) – повномасштабне вторгнення росії у 2022 році на територію нашої країни зумовило необхідність термінового перегляду підходів до грошового забезпечення військовослужбовців СБУ та суттєво його підвищити. Було введено особливий режим додаткових щомісячних і одноразових виплат військовослужбовцям СБУ, які беруть безпосередню участь у бойових діях та виконують спеціальні завдання в умовах воєнного стану з максимальною деталізацією порядку і специфіки їх виплат.

Резюмуючи, необхідно зазначити, що особливостями правового регулювання грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України є наступні: 1) багаторівнева система правового регулювання – грошове забезпечення військовослужбовців СБУ ґрунтується на цілісній нормативній системі, що включає акти різної юридичної сили – закони, підзаконні акти Кабінету Міністрів України, внутрішньовідомчі нормативи. Відповідна багаторівнева структура забезпечує комплексне охоплення усіх аспектів правового регулювання виплат; 2) функціонально-рольова диференціація – правові норми враховують широкий спектр службових факторів – наприклад, посаду, військове звання, характер завдань, географію виконання функцій, ризики різноманітного характеру. Тобто забезпечує справедливу і логічну градацію виплат, що враховує специфіку умов служби; 3) мотиваційна орієнтованість – система грошового забезпечення військовослужбовців СБУ передбачає надбавки, премії та винагороди, що мають чітко виражену мотиваційну функцію. Виплати за особливо важливі завдання, знання іноземних мов, участь у спецопераціях сприяють підвищенню ефективності служби і збереженню висококваліфікованого кадрового складу; 4) адаптивність до безпекових викликів – з моменту початку військової агресії росії у 2014 році і після її повномасштабного вторгнення на територію нашої держави у 2022 році правове регулювання у досліджуваній царині демонструє високу мобільність – оперативно приймаються нові нормативно-правові акти, що враховують соціальні зміни сучасного стану. Вказане у сукупності дозволяє забезпечити дієвість грошового забезпечення в умовах воєнного стану.

На доповнення проведеного аналізу, варто погодитись з Б.Б. Умасвим, що держава не повинна ігнорувати питання соціального захисту загалом та особливо питання грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України, оскільки це призведе до падіння розуміння цінності людини, зростання правового нігілізму в суспільстві та на військовій службі, що може виявитись у зростанні рівня корупції серед військовослужбовців, що безпосереднім чином позначиться й на рівні національної безпеки держави. Своєю чергою належне грошове забезпечення військовослужбовців СБУ сприятиме формуванню в них упевненості в гідному житті під час службової діяльності, а також після її завершення [10, с. 252]. Тобто, належне грошове забезпечення військовослужбовців СБУ формує відчуття соціальної захищеності, забезпечує стабільність, сприяє їх професійному зростанню, знижує рівень плинності кадрів. У сукупності це безпосередньо впливає на якість виконання завдань із протидії загрозам державі, особливо в умовах воєнного стану.

Висновки. Отже, загальнотеоретичний аналіз правового регулювання грошового забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України свідчить про багаторівневу структуру нормативних актів та поступову оптимізацію даної сфери. Постанови Кабінету Міністрів України є ключовою складовою механізму правового регулювання у відповідній царині, адже на їх підставі визначаються базові розміри грошових виплат, система доплат і надбавок, а також порядок їх коригування з огляду на зміни соціально-економічної ситуації та пріоритети державної політики у сфері національної безпеки в цілому. Накази центрального управління СБУ як внутрішні нормативно-правові акти конкретизують механізми реалізації постанов КМУ, враховуючи специфіку діяльності цього органу. Саме на рівні відомчих приписів визначаються детальні процедури обчислення розміру грошового забезпечення, порядок отримання різноманітних надбавок, доплат і премій, а також особливості документування й контролю за дотриманням установлених правил.

Таким чином, сучасний стан правового регулювання грошового забезпечення військовослужбовців СБУ можна охарактеризувати як перехідний. З однієї сторони, відбувається постійна адаптація нормативної бази до нових викликів – війни, гібридних загроз, необхідності більш тісної взаємодії з іншими силовими структурами. З іншої сторони, залишається потреба у систематизації та кодифікації величезної кількості актів, які часто змінюють одне одного, що може спричиняти певну невизначеність і правові колізії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Справедливе грошове забезпечення як основна форма соціального захисту військовослужбовців України: монографія. О.М. Ярошенко, О.Г. Середа, Г.О. Яковлева, О.Є. Луценко, О.В. Удовенко, Є.П. Яригіна; за заг.ред. проф. О.М. Ярошенка. Харків: Юрайт, 2022, 352 с.
2. Тищенко О.В., Серноус С.М., Мельничук Н.О. Осучаснення соціального захисту ветеранів війни в Україні. Соціальне забезпечення в Україні: тенденції реформування: навчальний посібник. Харків:Юрайт, 2023. 236 с.
3. Барчук В.Б., Логінов О.А. Актуальні проблеми обмеження прав військовослужбовців в сучасних умовах. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 7(21). URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/5374>.
4. Чистякова А.С., Безушко А.П. Правові механізми гарантування соціального захисту військовослужбовців в Україні. *Legal Bulletin*, 2024. № 13. С. 17–28. URL: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2024-13-A2>.
5. Сербалюк Ю. Соціальний захист військовослужбовців: зміни в умовах воєнного стану. Ввічливість. 2022. *Humanitas*, Вип. 6, 2022. С. 72–79. URL: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.6.11>.
6. Малюга Л.Ю. Форми і способи соціального захисту військовослужбовців в Україні. *Університетські наукові записки*, 2023, No 5(95), С. 82–94. URL: <https://doi.org/10.37491/UNZ.95.8>.
7. Малюга Л.Ю. Захист прав військовослужбовців в Україні в умовах воєнного стану. *Право і суспільство*. 2023. № 6. С. 150–159. URL: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.6.22>.
8. Ляпін М.В., Чимишенко С.М. Роль грошового забезпечення в системі матеріального забезпечення військовослужбовців. Сучасні проблеми розбудови Збройних Сил України: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 26 квіт. 2013 р.). Київ: ВІКНУ, 2013. С. 197–198.
9. Удовенко О.В. Правове регулювання грошового забезпечення військовослужбовців: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2021. 241 с.
10. Вічавський Д.Р. Роль грошового забезпечення у стимулюванні до військової служби. Бізнес, цифрові інновації та підприємництво: стан, аналіз тенденцій та науково-економічний розвиток: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 22 груд. 2018 р.). Львів: ЛЕФ, 2018. Ч. 2. С. 67–69.
11. Постернак М.М. Грошове забезпечення військовослужбовців: як обчислювати та надавати. *Головбух: Бюджет*. 2019. № 22 (360). URL: <https://ebudget.mcfr.ua/736888>.
12. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20 груд. 1991 р. № 2011-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 15. Ст. 190.
13. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 берез. 1992 р. № 2229-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.
14. Про упорядкування структури та умов грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 листоп. 2007 р. № 1294. *Офіційний вісник України*. 2007. № 90. Ст. 3280.
15. Про затвердження Порядку виплат винагороди військовослужбовцям Служби безпеки України за безпосередню участь у воєнних конфліктах, в заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації чи в антитерористичній операції, інших заходах в умовах особливого періоду: наказ Служби безпеки України від 09.03.2016 р. № 115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0419-16> (дата звернення: 15.03.2025).
16. Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 серп. 2017 р. № 704. *Офіційний вісник України*. 2017. № 73. Ст. 2221.
17. Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лют. 2022 р. № 168. *Офіційний вісник України*. 2022. № 20. Ст. 1102.
18. Про затвердження Порядку здійснення деяких виплат військовослужбовцям Служби безпеки України під час дії воєнного стану: наказ Центрального управління Служби безпеки України від 31 січ. 2023 р. № 37. *Офіційний вісник України*. 2023. № 21. Ст. 1184.

19. Про затвердження Порядку виплати військовослужбовцям Служби безпеки України винагород, передбачених постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану»: наказ Центрального управління Служби безпеки України від 5 верес. 2023 р. № 357. *Офіційний вісник України*. 2023. № 80. Ст. 4862.
20. Умаєв Б.Б. Особливості соціального захисту військовослужбовців і працівників Служби безпеки України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2022. Вип. 70, с. 248–252.